

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

PÁLYÁZATI AZONOSÍTÓ: 1949-MMA-15-P

TÉMA: „Hegyet hágék, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

MEGVALÓSÍTÁS IDŐTARTAMA: 2015. november 3-4.

MEGVALÓSÍTÁS HELYSZÍNE: MNM Palóc Múzeuma, Balassagyarmat

1. A TÁMOGATOTT TEVÉKENYSÉG MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZAKMAI VONATKOZÁSAI, TAPASZTALATAI, A MEGVALÓSÍTÁS EREDMÉNYESSÉGE, SZAKMAI HATÁSAI, ÉS A MEGVALÓSULÁS KÖRÜLMÉNYEI

2015. november 3-4-én nagyszabású, kétnapos konferenciát rendeztünk a Palóc Múzeumban az idén 94 éves korában elhunyt Európa- és Kossuth-díjas néprajztudós tiszteletére, aki az archaikus népi imádságok műfajának fölfedezésével, összegyűjtésével és földolgozásával kiérdemelte a Nemzet Művésze címet is.

A Magyar Tudomány Napjain megvalósult konferencián egyetemi oktatók tartottak előadást a Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből és a délvidéki Bácskából. Magyarországról is egyetemi professzorok, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának tudományos munkatársai, muzeológusok és folkloristák ismertették és méltatták a nagy tudós életművét. A rendezvényt megtisztelte Erdélyi Zsuzsanna egyik leánya, Dobozy Borbála csembalóművész és egyik fia, dr. Dobozy Dániel.

A konferencia megrendezésére az MNM Palóc Múzeuma Együttműködési megállapodást kötött az MTA BTK Néprajztudományi Intézettel és a Duna Menti Múzeummal (Podunajské Múzeum V Komárne – Komárom). A konferenciát megnyitó köszöntőt az Erdélyi Zsuzsanna szülővárosából, Komáromból érkezett Csütörtöky József múzeumigazgató tartotta, illetve a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgató-helyettes asszonya, dr. Császtvay Tünde, aki beszédében személyes emlékeiről is szólt.

Dr. Lengyel Ágnes, a Palóc Múzeum igazgatója, a konferencia főszervezője köszöntő beszédében fölhívta a figyelmet, hogy éppen 20 esztendeje valósult meg ugyane teremben A népi vallásosság kutatása a Palócföldön című konferencia, amelynek díszvendége és fő előadója Erdélyi Zsuzsanna volt. A mostani konferencián Nógrád megyét Juszti Péter történész-levéltáros, dr. Lengyel Ágnes és dr. Limbacher Gábor előadásai képviselték.

Voigt Vilmos professzor Erdélyi Zsuzsanna európai örökségéről, az archaikus magyar imák kutatásának aktuális feladatairól tartott előadást. Tánczos Vilmos: Erdélyi Zsuzsanna szimbólumkutatói tevékenységét emelte ki, Harangozó Imre: „Nyiccs kaput angyal...” címmel vett szubjektív búcsút Erdélyi Zsuzsannától. Móser Zoltán előadása szintén személyes visszaemlékezés volt, „Babos nénire” és arra, amit Erdélyi Zsuzsannának köszönhetünk. Küllő Imola Erdélyi Zsuzsanna munkásságáról tartott előadást, posztumusz tanulmánykötete kapcsán. Czövek Judit Erdélyi Zsuzsanna családjáról, az Erdélyiek és a Zobor-vidék kapcsolatáról szólt.

Verebélyi Kincső: Szívesség: ikonográfiai jegyzetek címmel tartotta meg előadását, S. Lackovits Emőke a kislődi gyűjtemény emlékeit ismertette. Medgyesy-Schmikli Norbert 18. századi kéziratok sajátosságairól, népzenei stílusrétegeiről szólt. Liszka József a populáris irodalom és népköltészet határán elhelyezkedő ponyvaballada közép-európai kontextusait ismertette. Silling István a „Fájdalmas Anya” vajdasági emlékeiről számolt be. Horváth Sándor a magyar és horvát lelkiségről beszélt az archaikus népi imádságok tükrében. Juszti Péter egy nógrádi palóc falu, Rimóc archaikus imahagyományáról tartott előadást. Silling Léda pedig a vajdasági pravoszláv templomok offereiről.

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágek, lőtöt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

Varga Lajos teológiai nézőpontból ismertette a népi vallásosság jelenségeit, Perger Gyula pedig a „danse macabre” évszázadairól beszélt.

Az Erdélyi Zsuzsanna emlékére szervezett konferencia elsősorban az általa vizsgált témákat mutatta be, tanítványai, jeles néprajzkutatók és irodalomtörténészek előadásaival, az általa teremtett iskola szellemében. Az elhangzottakból kirajzolódott az a középkori eredetű, rendkívül gazdag kulturális kép, amely a magyarság hitét és műveltségét jellemezte az egész Kárpát-medencében.

A tudományos előadások mellett a konferencia résztvevői megtekintették Székely Orsolya rendező „Szent öregasszonyok” című filmjét, valamint a Környei Alice vezette Comedia et Musica Mundi együttes „Ég szülte Földet” című előadását, amelyben imádságok és énekek szóltak az esztendő körének ünnepeiből, Égre néző, Földre hajló, daloló lélekkel, koszorúba kötve hálát és szép emlékezést. Köztük volt egy cserhátsurányi népi imádság is: A második napon, a tudományos ülés végeztével, sor került a Palóc Múzeum látványtárának és a balassagyarmati Civitas Fortissima Múzeumnak a megtekintésére.

A konferencia megvalósításával föl hívtuk a figyelmet Erdélyi Zsuzsanna munkásságának kiemelkedő nemzeti és tudományos jelentőségére. A program hozzájárult az életmű továbbéléséhez, s inspirációt adott az archaikus népi imádság műfaj további kutatására és felhasználására, tudományos, kulturális, művészeti, közművelődési kamatoztatására.

A meghívott előadók részvételével szervezett konferencia országos szinten kiemelt jelentőséggel és vonzáskörrel bírt. A felkért előadókon kívül szakmabeliek, néprajzkutatók, zenetörténészek vettek részt a hallgatóság soraiban. Így a konferencia a szakmai kapcsolattartást is segítette a különböző tudományos műhelyek között.

Programunk a magyarság határon átnyúló együttműködése szempontjából is kiemelt helyet foglal el, hiszen a határon túlról is érkeztek előadók és érdeklődő közönség is.

A Magyar Művészeti Akadémia 600.000 forintnyi támogatással segítette a megvalósítást, ami az alapvető pénzügyi háttérrel biztosította a színvonalas programok megszervezéséhez (reklám és propaganda költség, előadók tiszteletdíja, csoportos étkezés, szállás- és útiköltség) és lebonyolításához.

2. A MEGVALÓSULT PROGRAM RÉSZLETES LEÍRÁSA

November 3. kedd

10.00 Ünnepélyes megnyitó

Köszöntőt mond

dr. Császtvay Tünde

főigazgató-helyettes, Magyar Nemzeti Múzeum

Csütörtöky József

múzeumigazgató, Duna Menti Múzeum, Komárom

(Podunajské múzeum v Komárne)

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágék, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

10.30–13.10 Előadások

(elnököl: Verebélyi Kincső)

10.30–10.50 Harangozó Imre (Ipolyi Arnold Népfőiskola, Újkígyós): „Nyiccs kaput angyal...” – szubjektív búcsú Erdélyi Zsuzsannától

10.50–11.10 Tánczos Vilmos (Babeş–Bolyai Tudomány-egyetem, Kolozsvár): Erdélyi Zsuzsanna, a szimbólumkutató

11.10–11.30 Voigt Vilmos (ELTE, Budapest): Aktuális feladatok az archaikus magyar imák kutatásában

Hozzászólások, vita

11.40–12.00 Szünet

12.00–12.20 Küllős Imola (ELTE, Budapest): Gondolatok Erdélyi Zsuzsanna munkásságáról – posztumusz tanulmánykötete (Múltunk íratlan lírája) ürügyén

12.20–12.40 S. Lackovits Emőke (néprajzkutató, Veszprém): A népi vallásosság tárgyi emlékeinek kislődi gyűjteménye

12.40–13.00 Medgyesy S. Norbert (PPKE, BTK, Piliscsaba): A Kenyeri (1708), a Vépi (1731), a Dőri (1763-1774) és a Perenyei kéziratos énekeskönyv (1855) keletkezésének (iskola) történeti háttere és sajátosságai

Hozzászólások, vita

13.10–14.30 Ebédszünet

14.30–17.50 Előadások

(elnököl: Voigt Vilmos)

14.30–14.50 Móser Zoltán: Szó helyett kép, kép helyett szó (Amit Babos néninek és amit Erdélyi Zsuzsannának köszönhetek)

14.50–15.10 Czövek Judit (MTA BTK Néprajztudományi Intézet, Budapest): Erdélyi János és Zsuzsanna–az Erdélyiek és a Zobor-vidék

15.10–15.30 Verebélyi Kincső (ELTE, Budapest): Szívesség: ikonográfiai jegyzetek

15.30–15.50 Liszka József (Selye János Egyetem, Komárom): A populáris irodalom és a népköltészet határán (Egy vallásos ponyvaballada közép-európai kontextusai)

Hozzászólások, vita

16.00–16.20 Szünet

(elnököl: Limbacher Gábor)

16.20–16.40 Silling István (Újvidéki Egyetem, Szabadka): A Fájdalmas Anya vajdasági emlékei

16.40–17.00 Horváth Sándor (Savaria Múzeum, Szombathely): A magyar és a horvát lelkiség – az archaikus népi imádságok tükrében

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágék, lőtöt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

18.10-18.40 "Szent öregasszonyok" című film megtekintése, beszélgetés Székely Orsolyával, a film alkotójával.

18.40-19.40 „Ég szülte Földet”–A Comedia et Musica Mundi előadása

(Imádságok és énekek az esztendő körének ünnepeire, Égre néző, Földre hajló, daloló lélekkel, koszorúba kötve hálát és szép emlékeztést)

20.00 Vacsora

November 4. szerda

9.00-11.40 Előadások

(elnököl: Silling István)

9.00–9.20 Lengyel Ágnes (MNM Palóc Múzeuma, Balassagyarmat): Palócföldi archaikus népi imádságok Erdélyi Zsuzsanna gyűjtésében

9.20–9.40 Jusztin Péter (Váci Püspöki és Káptalani Levéltár, Vác): Egy nógrádi palóc falu (Rimóc) archaikus imahagyománya

9.40–10.00 Silling Léda (Községi Műemlékvédelmi Intézet, Szabadka): Offerek a vajdasági pravoszláv templomokban

Hozzászólások, vita

10.10–10.30 Szünet

10.30–10.50 Limbacher Gábor (Kubinyi Ferenc Múzeum, Szécsény): A Passió szakrális-mágikus eszközei és az imamondó üdv javai archaikus népi imádságokban

10.50–11.10 Varga Lajos (Váci püspökség): A népi vallásosság a teológus szemével

11.10–11.30 Perger Gyula (Kuny Domokos Múzeum, Tata): A danse macabre évszázadai

Hozzászólások, vita

11.45 A Palóc Múzeum látványtárának megtekintése

12.15 A balassagyarmati Civitas Fortissima Múzeum megtekintése

13.00 Ebéd, hazautazás

„Hegyet hágék, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére
1949-MMA-15-P
Szakmai beszámoló

2015.11.04. 10 fő

„Hegyet hágék, lőtőt lépék...”
Konferencia Erdélyi Zsuzsanna
néprajztudós emlékére

A rendezvény támogatói

Együttműködő intézmények

DUNA-MENTI MÚZEUM

Médiapartnereink

2015. november 3–4.

Palóc Múzeum, Balassagyarmat

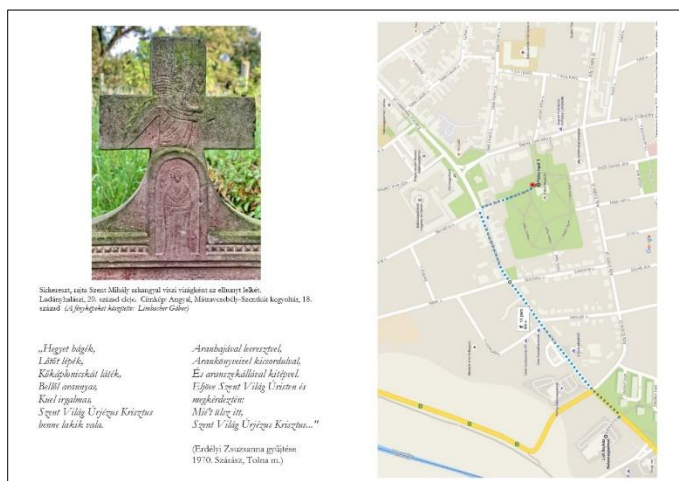
MM Palóc Múzeuma

2660 Balassagyarmat, Palóc liget 1.,

tel.: 06-35-300-168, e-mail: info@palocmuzeum.hu,

www.palocmuzeum.hu

<https://hu-hu.facebook.com/palocmuzeum>

Média megjelenések

Nógrád Megyei Hírlap XXVI. évf., 262. sz. 2015. november 12. – Konferencia a néprajztudós emlékére

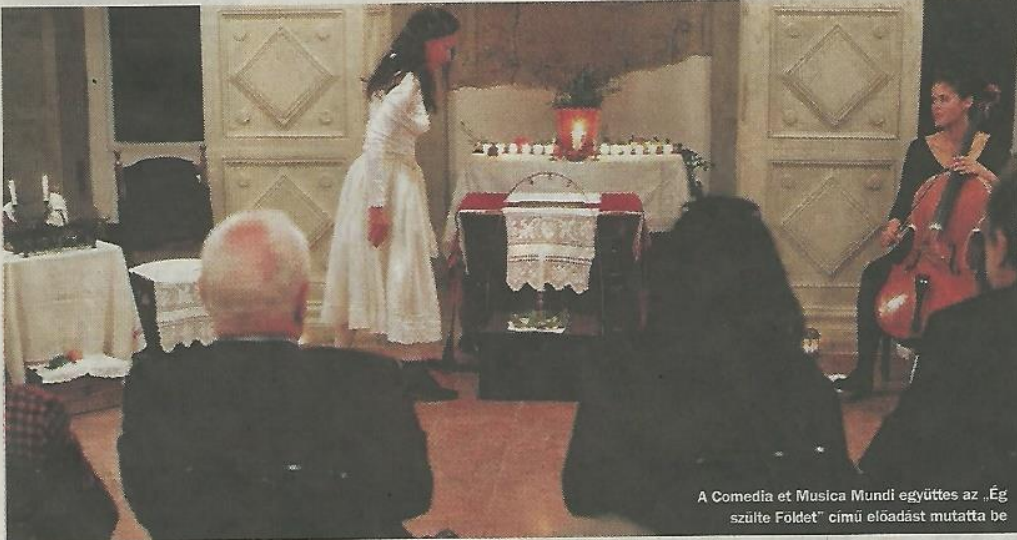
4

2015. NOVEMBER 12., CSÜTÖRTÖK

NÓGRÁD

Konferencia a néprajztudós emlékére

A Comedia et Musica Mundi együttes az „Ég szülte Földet” című előadást mutatta be

Nagyszabású, kétnapos államközi konferenciát szerveztek az idén, 94 éves korában elhunyt Kossuth-díjas néprajztudós tiszteletére a közel-múltban, a Palóc Múzeumban. Erdélyi Zsuzsanna az archaikus népi imádságok műfajának felfedezésével, összegyűjtésével és feldolgozásával kiérdemelte a Nemzet Művésze címet is.

Balassagyernak. Erdélyi Zsuzsanna sok hazai és külföldi kitüntetésben részesült, köztük van a Népművészeti Európa-díj (1983), az olasz Giuseppe Pitre-Salomone Marino-díj (1996), a Magyar Örökség-díj (1998) és a Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal (2013).

A konferencián egyetemi oktatók tartottak előadást a Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből és a délvideki Bácskából. Magyarországról is egyetemi professzorok, az Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának tudományos munkatársai, muzeológusok és folkloristák méltatták a

nagy tudós életművét.

Dr. Lengyel Ágnes, a Palóc Múzeum igazgatója, a tanácskozás főszervezője köszöntő beszédében felhívta a figyelmet, hogy éppen 20 esztendeje valósult meg ugyanezen teremben „A népi vallásosság kutatása a Palócföldön” című konferencia, amelynek diszvendége és fő előadója Erdélyi Zsuzsanna volt.

A mostani konferencián Nógrád megyét Jusztián Péter történész-levéltáros, dr. Lengyel Ágnes és dr. Límbacher Gábor előadásai képviselték. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Erdélyi Zsuzsanna egyik leánya, Dobozs Borbála, nemzetközi hírnévű csebalóművész és egyik fia, dr. Dobozs Dániel ügyvéd is.

Az elhangzottakból kirajzolódott az a középkori eredetű, rendkívül gazdag kulturális kép, amely a magyarság hitét és műveltségét jellemezte az egész Kárpát-medencében. A tudományos előadások mellett a konferencia résztvevői megtekintették Székely Orsolya rendező „Szent öregasszonyok” című filmjét, valamint a Környei Alice vezette Comedia et Musica Mundi együttes „Ég szülte Földet” című előadását, amelyben imádságok és énekek szóltak az

esztendő körének ünnepeiből, égre néző, Földre hajló, daloló lélekkel, koszorúba kötve hálát és szép emlékeztet.

Köztük volt egy cserhátsurányi népi imádság is: Kimegyek ajtóm elejbe / Föltekintek a magos menyibe / Ott látok egy forgó kápolnát / Kivül aranyos, belül irgalmas / Közepibe van egy asztal / Azon

vaegon Krisztus Urunk kiterítve / Keze-lába kinyújtva / Ó Szent Illés próféta! / Hozd el azt a kenetet / Mellyel Krisztus Urunkat megkentétek! / Kend meg házunk négy szögét / Asztalunk közepét! / Aki ezt a kis imádságot elmondja / Este lefektibe, reggel fölkeltebe / Úgy üdvözl, mint a pótyabélt gyermek! / Amen

Dr. Lengyel Ágnes, a Palóc Múzeum igazgatója, a tanácskozás főszervezője köszöntő

„Hegyet hágék, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére
1949-MMA-15-P
Szakmai beszámoló

riport a konferenciáról Dr. Lengyel Ágnessel 2015. nov. 2.

<http://radiofocus.hu/meg-toebb-hir/20037-erdelyi-zsuzsanna-munkassaga-eltt-tisztelegnek>

"Hegyet hágék, lőtöt lépék..." címmel rendez konferenciát Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére kedden és szerdán a balassagyarmati Palóc Múzeum – tájkoztatta rádióunkat Lengyel Ágnes, az intézmény igazgatója.

2015 februárjában hunyt el Erdélyi Zsuzsanna Kossuth-díjas néprajzkutató, a Művészeti Akadémia tagja, a Nemzet Művésze. Nem csak a néprajzszakma körében örvendett nagy megbecsülésnek és tiszteletnek, hanem nagyon sokan ismerik a műveit. Már a temetése után felmerült a kollégák körében, hogy a méltó megemlékezés egy tudományos konferencia lenne.

A mintegy tízezer ún. „archaikus imádságot” és a palóc vidék színhagyományában élő imádságot összegyűjtő néprajztudós emlékére rendezendő konferencia repertoárjában egy részről az előadók szubjektív, személyes emlékei is megjelennek majd, de szó lesz a néprajztudós kutatótevékenységének jövőbeni kiegészítésére vonatkozó további kutatásokról is. A program nyitott az érdeklődők előtt.

<http://foruminst.sk/2015/11/09/hegyet-hagek-lotot-lepek-konferencia-erdelyi-zsuzsanna-neprajztudos-emlekere/>

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágek, lőtöt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

<http://www.worldventer.com/event/hegyet-hagek-lotot-lepekkonferencia-erdelyi-zsuzsanna-neprajztudos-emlekere,736220973149508>

<http://www.felvidek.ma/esemenyek/esemenynaptar/6351-konferencia-erdelyi-zsuzsanna-emlekere>

<http://www.infonograd.hu/programok/olvas/-erdelyi-zsuzsanna-neprajztudos-emlekere-rendezett-konferencia-14-29>

http://hapfind.com/event/fb/hegyet-hagek-ltt-lepekkonferencia-erdelyi-zsuzsanna-neprajztudos-emlekere_2064881

<http://adatbank.sk/foto/hegyet-hagek-lotot-lepek-konferencia-erdelyi-zsuzsanna-neprajztudos-emlekere-4/>

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágek, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

Fotódokumentáció

1. dr. Csütörtöky József, a komáromi Duna Menti Múzeum igazgatójának megnyitó beszéde

2. megemlékezés Erdélyi Zsuzsanna néprajztudósról

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágék, lőtöt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

3. Táncos Vilmos előadása

4. „Ég szülte Földet” – a Comedia et Musica Mundi előadása

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágék, lőtőt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

5. Silling István előadása, Voigt Vilmost elnöklésével

MNM Palóc Múzeuma

„Hegyet hágek, lőtöt lépék...” Konferencia Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós emlékére

1949-MMA-15-P

Szakmai beszámoló

5. A BESZÁMOLÓ INTERNETES ELÉRHETŐSÉGE ÉS A VÁLLALT PR KÖTELEZETTSÉGEK TELJESÍTÉSE

A szakmai beszámoló online elérhetősége:

<http://palocmuzeum.hu/a-muzeumrol/palyazatok/szakmai-beszamolok/>

PR kötelezettség teljesítése:

honlapunkon:

<http://palocmuzeum.hu/2015/10/15/hegyet-hagek-lotot-lepek-konferencia-erdelyi-zsuzsanna-neprajztudos-emlekere-2015-november-3-4/>

facebook oldalunkon:

<https://www.facebook.com/palocmuzeum/photos/pcb.916379465120520/916378761787257/?type=3&theater>

Balassagyarmat, 2016. január 5.

Dr. Csorba László
főigazgató
Magyar Nemzeti Múzeum